

Aluehallintovirasto

Itä-Suomi
Ympäristölupavastuualue

PÄÄTÖS

Nro 70/10/2
Dnro ISAVI/21/04.09/2010
Annettu julkipanon jälkeen
30.6.2010

Itä-Suomen ympäristölupaviraston toimintaa jatkaa 1.1.2010 lukien Itä-Suomen aluehallintoviraston ympäristölupavastuualue.

ASIA Summanjoen Turpaankosken ja Saaramaanjärven säännöstelypatojen korvaaminen kiinteillä padoilla, pysyvä käyttöoikeus hanketta varten tarvittaviin alueisiin ja kulkuoikeus padoille sekä Enäjärven, Sanijärven ja Saaramaanjärven säännöstelyn lopettaminen, Kouvola ja Hamina

HAKIJA Stora Enso Publication Papers Oy Ltd

HAKEMUS

Hakija on ympäristölupavirastoon 30.7.2009 saapuneessa, 26.11.2009 ja 2.12.2009 täydennetyssä hakemuksessa pyytänyt lupaa asiakohdassa sanottuihin toimenpiteisiin seuraavan erittelyn mukaisesti.

Säännöstelyn lopettamiseksi on tarpeen kumota seuraavat lupapäätökset:

- Itä-Suomen vesioikeuden 19.4.1973 antama Enäjärven, Sanijärven ja Saaramaanjärven säännöstelylupapäätös
- Itä-Suomen vesioikeuden 19.4.1982 päätöksen mukainen Enäjärven ja Sanijärven sekä Saaramaanjärven kalanistutusvelvoite
- Itä-Suomen ympäristölupaviraston 16.11.2007 antama päätös Enäjärven ynnä muiden järvien säännöstelyä koskevan päätöksen nro 50/Va/73 lupaehtojen muuttamisesta.

Rakentamistöitä varten on tarpeen saada luvat:

- rakentaa Turpaankosken ja Saaramaanjärven pohjapadot ja purkaa nykyiset säännöstelypadot
- säännöstellä järvien ylävedenkorkeutta ja virtaamia työn aikana töiden toteuttamisen kannalta tarpeellisella tavalla.

Lisäksi on haettu pysyvää käyttöoikeutta pohjapatorakenteiden alle jääviin alueisiin sekä kulkuoikeutta tilan Myllytontti (286-414-878-1) kautta patojen rakentamista, huoltoa ja korjauksia varten.

Hankkeen tavoitteet

Summan paperitehdas lakkautettiin vuonna 2008 ja tehtaiden omistaja Stora Enso Publication Papers Oy Ltd myi tilat Googllelle, joka ei tarvitse Summanjoen säännöstelyjä järviä. Tarve säännöstellä Summanjokea tehtaan tarpeisiin on päättynyt. Hankkeen tavoitteena on säännöstelyn lopettaminen ja säännöstelypatojen korvaaminen kiinteillä luonnonmukaisilla pohjapadoilla. Toimenpiteillä on tarkoitus parantaa myös järvien virkistyskäyttöä ja vesistön kalataloutta. Kiviverhoillut loivaluiskaiset padot tekevät kalankulun mahdolliseksi kaikissa tilanteissa. Lisäksi tavoitteena on laskea tulvahuippuja ja nostaa haitallisia alimpia vedenpinnan tasoja, mutta samalla säilyttää vedenpinnan pitkäaikainen keskivedenkorkeus ennallaan sekä turvata Turpankosken ja Saaramaanjärven nykyiset minimivirtaamat.

Suunnitellut työt

Saaramaanjärven pohjapato

Pohjapato rakennetaan noin 30 m nykyisen purettavan säännöstelyrakenteen yläpuolelle. Uoman pohja kaivetaan 2 m leveänä tasoon NN +63,50 m ja siitä luiskat rannalle kaltevuudessa 1:3 tai loivempana. Pohjapato tehdään maa- ja kivirakenteisena. Padon kokonaispituus uoman suunnassa on noin 35 m, harjan pituus 12 m ja leveys 3 m. Padon harjan keskelle tehdään alivirtaama-aukko, joka on 0,4 m leveä ja 0,1 m syvä. Sen pohjan taso on NN +64,80 m. Harjan taso on alivirtaama-aukon reunoilla NN +64,90 m, mistä se nousee tasaisesti rantoja kohden siten, että padon päissä taso on NN +64,95 m. Harjan päistä rannalle nousevan luiskan kaltevuus on $\leq 1:3$, josta verhoilu ulotetaan rannalle vähintään 3 m:n etäisyydelle. Padon yläpuolisen luiskan kaltevuus on $\leq 1:3$ ja alapuolisen luiskan kokonaiskaltevuus on $\leq 1:20$. Padon runko tehdään sorasta tai murskeesta. Padon harjan kohdalle tehdään suunnitelmapiirustusten mukainen ≥ 2 m paksu tiivistesydän hiekkamoreenista. Rungon päälle laitetaan suodatinkangas, käyttöluokka 3. Padon verhoukset tehdään louheesta tai luonnonkivestä D65 \geq 350 mm. Verhouksen paksuus on ≥ 500 mm.

Alapuoliseen luiskaan tehdään kalojen kulkua helpottavia altaita. Luiskaan tehdään neljä pientä allasta ja niiden välille kivikynnykset. Kynnyksiin tehdään 0,4 m leveät ja 0,1 m syvät alivirtaama-aukot. Alaluiskassa olevien pienten altaiden pituus on keskimäärin noin 2,7 m, alaluiskien kaltevuudet 1:4 ja yläluiskien kaltevuudet noin 1:1. Kynnysten väliseksi putouseroksi tulee noin 18 cm. Kaikki taitekohdat pyöristetään ja padosta tehdään mahdollisimman luonnonmukainen välttämällä suoraa ja tasaisia pintoja.

Pääuomaan tehtävän pohjapadon lounaispuolelle pieneen sivu-uomaan tehdään pato, jolla estetään pienen uoman syöpyminen ja järven vedenpinnan laskeminen liian alas kuivina aikoina. Pohjapato tehdään maa- ja kivirakenteisena. Padon kokonaispituus on uoman suunnassa vajaat 10 m. Harjan pituus on noin 11 m ja leveys 2 m. Harjan taso on NN +65,00 m. Harjan maantien puoleisella reunalla verhoilu ulotetaan

rannalle nykyisen maanpinnan kaltevuudessa tasoon NN +65,40 m, ja pääuoman puoleisella reunalla verhoilu ulotetaan tasoon NN +65,10 m. Padon yläpuolisen luiskan kaltevuus on $\leq 1:3$ ja alapuolisen luiskan kaltevuus $\leq 1:6$. Padon runko tehdään sorasta tai murskeesta. Padon harjan kohdalle tehdään ≥ 1 m paksu tiivistesydän hiekkamoreenista. Rungon päälle laitetaan suodatinkangas, käyttöluokka 3. Padon verhous tehdään louheesta tai luonnonkivestä D65 \geq 200 mm. Verhouksen paksuus on ≥ 300 mm.

Turpaankosken pohjapato

Pohjapato rakennetaan noin 40 m maantiesillasta ylävirtaan. Pato tehdään maa- ja kivirakenteisena. Padon kokonaispituus uoman suunnassa on noin 44 m, harjan pituus 29,5 m ja leveys 3 m. Harjalle tehdään alivirtaama-aukko, joka on 0,5 m leveä ja 0,2 m syvä. Sen pohjan taso on NN +51,58 m. Harjan taso on alivirtaama-aukon reunoilla NN +51,78 m, mistä se nousee tasaisesti rantoja kohden siten, että padon päissä taso on NN +51,88 m. Harjan päistä verhoilu ulotetaan rannalle vähintään 5,5–8 m:n etäisyydelle tasoon NN +53,00 m. Padon yläpuolisen luiskan kaltevuus on $\leq 1:3$ ja alapuolisen luiskan kokonaiskaltevuus on $\leq 1:20$. Padon runko tehdään sorasta tai murskeesta. Padon harjan kohdalle tehdään suunnitelmapiirustusten mukainen ≥ 2 m paksu tiivistesydän hiekkamoreenista. Rungon päälle laitetaan suodatinkangas, käyttöluokka 3. Padon verhous tehdään louheesta tai luonnonkivestä D65 \geq 400 mm. Verhouksen paksuus on ≥ 500 mm.

Patojen rakennustyöt kestävät arviolta 1–1,5 kk. Pohjapadot ja kalatiet rakennetaan kuivatyönä työpatojen suojassa. Rakentamisesta mahdollisesti johtuvien lyhyiden veden virtaamakatkosten aikana alapuoliseen uomaan pumpataan minimivirtaama (Saaramaanjärvellä 10 l/s ja Turpaankoskella 50 l/s). Muutoinkin työtekniisin menetelmin minimoidaan työnaikaisia haittoja, kuten kiintoaineen huuhtoutumista ja siitä aiheutuvaa veden samenumista. Työt on ajoitettu syksyyn ja tarkoitus tehdä vuosina 2010–2011. Rakentamiskustannukset (ilman alv:tä) ovat Saaramaanjärven pohjapadon osalta 43 000 euroa ja Turpaankosken pohjapadon osalta 40 000 euroa. Padot jäävät hakijan kunnossapidettäväksi.

Käyttöoikeusalueet ja niitä koskevat sopimukset

Saaramaanjärven pohjapato rakennetaan hakijan omistaman tilan Saaramaan pato (286-421-2-131) ja Saaramaan osakaskunnan tilan (286-421-876-1) maa- ja vesialueelle. Kulkuyhteys on ensin mainitun tilan kautta. Alue, johon tarvitaan pysyvä käyttöoikeus, on 881 m². Hakemukseen liitetyn sopimuksen mukaan osakaskunta on antanut hakijalle oikeuden hanketta varten tarvittaviin toimenpiteisiin alueella.

Turpaankosken pohjapato rakennetaan pääosin vesialueen omistavien Haapalan osakaskunnan (286-414-876-1) ja Sippolan osakaskunnan (286-876-4-1) alueelle sekä rantaliittymien osalta hakijan omistaman tilan Turpa (286-415-2-124) alueelle ja pieneltä osin maa-alueen osakaskunnan omistaman tilan Myllytontti (286-414-878-1) puolelle. Kulkuyhteys on viimeksi mainitun tilan kautta. Alue, johon tarvitaan pysyvä käyttöoikeus, on 1129 m². Siitä kuuluu 771 m² vesialueosakaskunnille. Hakemukseen liitettyjen sopimusten mukaan nämä osakaskunnat ovat antaneet hakijalle oikeuden hanketta varten tarvittaviin toimenpiteisiin alueella. Hakija on sopinut myös tilan Tur-

pakoski I (286-414-1-153) omistajien kanssa mm. padon kunnossapitoa varten tarvittavasta kulkuoikeudesta.

Nykytila hankealueella

Vesistöalue ja hydrologia

Hakijan säännöstelemät Enäjärvi, Sanijärvi ja Saaramaanjärvi sijaitsevat Kouvolan kaupungin pohjoisosassa Summanjoen vesistössä. Suomenlahteen laskeva Summanjoki saa alkunsa Salpausselän etelärinteiltä. Päähaarana pidetään Palvasjärvestä lähtevää puroa, johon Kelkan kylän kohdalla laskee Kyynelmyksenjärvestä Saaramaanjärven kautta laskeva Kelkanjoki. Sen yhtymäkohdan jälkeen Summanjoki laskee 6,5 km alempana Sanijärveen. Sanijärven länsi- ja pohjoisrannat ovat enimmäkseen peltokäytössä olevia loivahkoja hiesu- ja savimaita, kun taas toisen puolen rannat ovat yleensä jyrkempiä ja metsäisiä. Sanijärvestä johtaa noin 300 m pitkä kapea uoma Enäjärveen, joka jakaantuu useammaksi erilliseksi seläksi. Pohjoisin niistä on Enäjärven kylän peltojen ympäröimä ja runsasheinikkoinen. Tähän osaan laskee Kuoppalanjoki. Enäjärven eteläpäästä vedet virtaavat Turpaankosken säännöstelypadon kautta varsinaiseen Summanjokeen ja edelleen Suomenlahteen.

Enä- ja Sanijärven valuma-alueen koko Turpaankosken padolla on noin 225 km² ja järvisyys 4,4 %. Sanijärven pinta-ala on 0,88 km² ja rantaviivan pituus 6,2 km. Enäjärven pinta-ala on 3,06 km² ja rantaviivan pituus saarineen 20 km. Järvien kokonais-tilavuus säännöstelyn ylärajalla on noin 6,6 milj.m³ ja säännöstelytilavuus noin 2 milj.m³. Saaramaanjärvi on kooltaan 1,85 km², sen valuma-alue säännöstelypadolla 19,27 km² ja järvisyys 15,5 %.

Säännöstelypäätökset

Enäjärven ja Sanijärven luonnontilaisia vedenkorkeuksia muutettiin jo 1900-luvun alussa, jolloin 15.3.1902 Viipurin läänin maaherran myönsi luvan myllyn ja voimalaitoksen rakentamiseksi Turpaankoskelle. Patoamisrajat vahvistettiin vuonna 1934. Vuonna 1955 vesistötoimikunta antoi päätöksen veden ottamiseksi Summanjoesta Summan paperitehtaan tarpeisiin. Vuonna 1957 hakijan edeltäjä Enso Gutzait Osa-kyhtiö sai väliaikaisen luvan näiden järvien säännöstelyyn. Järviä on säännöstelty Stora Enson Summan paperitehtaan raakaveden saannin turvaamiseksi Itä-Suomen vesioikeuden 19.4.1973 antaman luvan nojalla, jonka vesiylioikeus ja korkein hallinto-oikeus ovat vahvistaneet. Itä-Suomen ympäristölupaviraston 16.11.2007 antaman päätöksen mukaisesti Enä- ja Sanijärven säännöstelyn lupaehtoja muutettiin siten, että järvien vedenpinta on mahdollista pitää lähes ylärajalla eikä täysimääräistä kevätalennusta tarvitse tehdä. Kun ylärajan ylityksen jälkeenkään kaikkia luukkuja ei heti avata, alapuolista jokea säästetään nopeilta tulvilta.

Kalataloudelle mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen, korvausten ja kompensatiotoinenpiteiden määräämisestä on olemassa Itä-Suomen vesioikeuden 19.4.1982 antama päätös.

Enä- ja Sanijärven vedenkorkeudet

Itä-Suomen ympäristölupaviraston päätöksen (16.11.2007) mukaisesti säännöstely on hoidettava seuraavasti (lupamääräykset 5,6 ja 7):

"5. Enä- ja Sanijärven säännöstely on hoidettava Turpaankosken säännöstelypadolla niin, ettei vedenpinta tulvakautta lukuun ottamatta ylitä tasoa NN +52,00 m. Vedenpinnan ylärajan ylittyessä on patoaukkoja avattava siten, että ylärajan ylitys on korkeintaan 0,2 m ja ylitys kestää korkeintaan 5 vuorokautta. Jos ylitys on suurempi kuin 0,2 m tai jos ylitys kestää kauemmin kuin 5 vuorokautta, on patoaukkojen oltava täysin auki, kunnes vesipinta laskee tasoon NN +52,00 m tai sen alle. Silloin kun vedenkorkeus on välillä NN +52,00...+52,20 m, saa juoksutus kuitenkin olla enintään 8 m³/s.

Enäjärven vedenpinnan laskiessa säännöstelyn alarajalle, mikä on korkeudella NN +51,50 m, on luvan haltijan ryhdyttävä toimenpiteisiin alarajan alittumisen estämiseksi.

6. Enäjärven vedenpinnan ollessa mainittujen säännöstelyrajojen välillä luvan haltijalla on oikeus juoksuttaa vettä Summanjokeen Turpaankosken säännöstelypadon kautta niin, että Summanjoen alajuoksulla virtaama-arvo on vähintään 0,5 m³/s, ellei vastaavan luonnollisen vesimäärän arvioida olevan tätä pienemmän. Pienin juoksutusvesimäärä Turpaankosken säännöstelypadolla on 0,05 m³/s.

Juoksutus säännöstelypadon kautta on hoidettava niin, ettei säännöstelystä aiheudu haittaa Turpaankosken alapuolella oleville voimalaitoksille eikä muutakaan haittaa tai vahinkoa Summanjoen varsille.

Keväällä on tulvan alusta saakka juoksutus hoidettava silmällä pitäen sitä, ettei säännöstelyn yläraja ylity tai, mikäli tämä ei ole mahdollista, niin että ylitys jää mahdollisimman vähäiseksi ja lyhytaikaiseksi. Kevättulvan jälkeen älköön juoksutettako suurempaa vesimäärää kuin 2,0 m³/s muulloin kuin silloin, kun tämä on ylärajan ylityksen estämiseksi välttämätöntä.

7. Enäjärven vedenkorkeuksia on tarkkailtava päivittäin vedenkorkeusasteikolta nro 1300200 (Enäjärvi–Sanijärvi), jossa on oltava selvästi merkittynä korkeudet NN +52,20 m, NN +52,00 m, NN +51,60 m ja NN +51,50 m. Keisarinkosken vedenkorkeuksia on tarkkailtava päivittäin asteikolta nro 1300102 (Keisarinkoski). Asteikot on pidettävä kunnossa.

Luvan haltijan on pidettävä kirjaa säännöstelypadon luukkujen käytämisestä.

Vedenkorkeustiedot, Keisarinkosken lasketut virtaamatiedot ja tiedot säännöstelypadon luukkujen käyttämisestä on toimitettava Kaakkois-Suomen ympäristökeskukselle sen edellyttämällä tavalla."

Turpaankosken säännöstelypadon purkukyky luukut täysin auki on säännöstelyn ylärajalla NN +52,00 m vain 12,4 m³/s, joten tulva-aikana yläraja ylittyy lähes vuosittain. Enä- ja Sanijärven vedenkorkeutta on havaittu säännöllisesti vuodesta 1974. Havaitut Enäjärven pinnankorkeuden tunnusluvut (NN-järjestelmässä) jaksolta 1974–2005

ovat: HW +52,84 m (v. 1995), MHW +52,35 m, MW +51,97 m, MNW + 51,69 m ja NW +51,44 m (v. 1999).

Saaramaanjärven vedenkorkeudet

Itä-Suomen vesioikeuden päätöksen (28.3.1973) mukaan säännöstely on hoidettava seuraavasti (lupamääräykset 8 ja 9):

"8. Saaramaanjärven säännöstelyn ylärajana on seuraavien pisteiden kautta piirretty murtoviiva: tammikuun 1. pnä NN +65,00 m, huhtikuun 1. pnä NN +64,65 m, toukokuun 1. pnä NN +65,00 m ja joulukuun 31. pnä NN +65,00 m.

Saaramaanjärven säännöstelyn alarajana on seuraavien pisteiden kautta piirretty murtoviiva: tammikuun 1. pnä NN +64,50 m, toukokuun 1. pnä NN +64,50 m, kesäkuun 1. pnä NN +64,75 m, syyskuun 1. pnä NN +64,75 m, marraskuun 1. pnä NN +64,50 m ja joulukuun 31. pnä NN +64,50 m.

Saaramaanjärven vedenkorkeudet on pyrittävä hoitamaan ylä- ja alarajan puitteissa aiheuttamatta Kelkanjoessa tarpeetonta tulvahaittaa ja niin, että Kelkanjokeen juoksutettava vesimäärä on aina vähintään 5 l/s.

9. Mikäli poikkeuksellisen runsaan tulvan tai rankkasateen seurauksena Saaramaanjärvestä olisi tarpeen juoksuttaa ylärajan ylittämisen estämiseksi enemmän kuin 2,1 m³/s, saadaan yläraja ylittää ja juoksutusta Kelkanjokeen lisätä enintään 2,35 m³/s:iin. Ylärajan ylittämisestä aiheutuvat vahingot on erikseen korvattava, ellei voida osoittaa, että vastaan suuruinen ylitys olisi tapahtunut myös luonnontilassa."

Saaramaanjärven vedenkorkeudet ovat vuosina 1990–2008 (Hertta tietokanta, NN-järjestelmä) olleet seuraavat: HW +65,20 m (2.8.2004), MHW +65,09 m, MW +64,95 m, MNW +64,82 m ja NW +64,64 m.

Virtaamat

Turpaankosken säännöstelypadon menovirtaamia ei ole mitattu eikä kirjattu muistiin. Hyödyntämällä vertailuvesistön tietoja (Virojoen vesistöalue) ja yleisesti käytettyjä nomogrammeja on saatu seuraavat luonnontilaiset (säännöstelemättömät) menovirtaamat: HQ_{1/20} 30 m³/s, MHQ 19 m³/s, MQ 2,8 m³/s, MNQ 0,3 m³/s ja NQ 0,03 m³/s.

Saaramaanjärveltä ei ole mitattuja virtaamatietoja. Vastaavalla tavalla kuin Turpaankoskella on saatu virtaamiksi: HQ_{1/20} 1,23 m³/s, MHQ 0,77 m³/s, MQ 0,24 m³/s, MNQ 0,04 m³/s ja NQ 0,01 m³/s.

Veden laatu

Sanijärven kokonaisfosforipitoisuus on vuosijaksolla 1985–2005 ollut kahta havaintoa lukuun ottamatta alle 50 µg/l, jolloin vesi on sisävesien käyttökelpoisuusluokituksen mukaan tyydyttävää. Enäjärven vastaava pitoisuus on ollut pääosin välillä 20–70 µg/l eli luokassa tyydyttävä/välttävä. Hapen kyllästysaste on vaihdellut Sanijärvestä

yleensä välillä 35–95 %, mikä vastaa luokkaa välttävä. Varsinaista happikatoa ei jär-
vessä ole ollut, mutta muutaman kerran hapen kyllästysaste on laskenut alle 35 %:n.
Enäjärvellä tilanne on ollut suunnilleen sama, mutta kerran (alkutalvesta 2001) hapen
kyllästysaste laski lähelle 0 %:a ja kyllästysaste 25 % on alittunut neljä kertaa tällä ai-
kavälillä.

Saaramaanjärven kokonaisfosforipitoisuus on ollut jaksolla 1970–2008 välillä 5–18
µg/l, joka tarkoittaa luokkaa hyvä/erinomainen. Hapen kyllästysaste on vaihdellut
kaikkien havaintojen osalta pääosin välillä 40–103 %. Näistä päällysveden vaihtelu-
väli on noin 65–103 %, jolloin vesi luokitellaan tyydyttäväksi.

Kalasto ja kalastus

Summanjoen vesistöalueella on ollut viisi uoman sulkevaa patoa, jotka estävät tai
vaikeuttavat pääosan ajasta kalankulkua. Lähimpänä merta eli noin 7 km:n päässä
on Reitkallin voimalaitospato, johon on rakennettu kalatie vuonna 2008. Seuraavan
kalaesteen Sahakosken padon kalatien rakentaminen on vireillä.

Kalanistutusvelvoite on Itä-Suomen vesioikeuden 19.4.1982 päätöksen mukaan sel-
lainen, että vuosittain on istutettava Saaramaanjärveen yksikesäisiä vähintään 10
cm:n mittaisia planktonsiian poikasia 1000 kpl sekä Sanijärveen ja Enäjärveen yksi-
kesäisiä vähintään 10 cm:n mittaisia kuhan poikasia yhteensä 1000 kpl ja jatkokasva-
tettuja vähintään 7 cm:n mittaisia hauen poikasia yhteensä 3000 kpl. Lupa mahdollis-
taa velvoitekalojen korvaamisen hankintakustannuksiltaan samanarvoisilla vesistöön
soveltuvilla muilla kalalajeilla.

Enä- ja Sanijärven vesialueet ovat Enäjärven–Kaipiaisten yhteisen kalaveden osa-
kaskunnan ja Haapalan osakaskunnan hallinnassa. Alueella harjoitetaan sekä koti-
tarve- että virkistyskalastusta. Pyytäjien määrästä tai saalismäärästä ei ole tietoa.

Vuonna 2007 valmistuneen Summa-, Vehka- ja Virojoen kalastusalueen käyttö- ja
hoitosuunnitelman mukaan kalastusalueen yksi tärkeimmistä tavoitteista on luoda
Summanjokeen olosuhteet, jotka mahdollistaisivat merestä nousevien vaelluskalojen
pääsyn luontaisille kutualueilleen aina joen latvaosille asti. Ensisijaisena pyrkimyksenä
on poistaa kalojen nousuesteet ja toissijaisena rakentaa hyvin toimivat kalatiet
nousuesteiden yhteyteen.

Em. käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaan Enäjärven luontainen kalasto koostuu nor-
maaleista Etelä-Suomen rehevien järvien kaloista. Valtalajeina ovat särkikalat, hauki,
ahven ja kuha. Rehevöitymisen seurauksena kalasto on muuttunut särkikalavaltai-
seksi, ja sitä on viime aikoina hoidettu tehokalastuksin sangen lupaavasti. Enäjärveen
on istutettu kuhaa, järvisiikaa, planktonsiikaa ja järvitaimenta. Enäjärvi ei ole ihanteel-
linen jokiravun elinalue, mutta rapukanta on silti tyydyttävä.

Sanijärvessä luontainen kalasto on samanlainen Enäjärvessä. Sanijärvessäkin särki-
kalamassaa on pyritty pienentämään ahvenkannan parantamiseksi. Myös kuhaa on
saatu lisättyä.

Saaramaanjärvellä toimii Saaramaan osakaskunta. Järvi ei kalastoltaan poikkea edellisistä. Särkikaloista varsinkin lahnaa on ongelmallisen paljon, ahventen keskikoko on pieni ja järveen istutetut siiat eivät kasva oletetulla tavalla, joten hoitokalastus on tarpeen. Rapukanta on kohtalainen. Saaramaanjärvestä laskevassa Kelkanjoessa tavaataan harjasta ja istutettua purotaimenta, joita on saatu saaliiksi myös Saaramaanjärvestä.

Pohjaeläimistö ja sedimentti

Enä- ja Sanijärven vuoden 1981 kalatalousselvityksessä tutkittiin myös pohjaeläimistö. Tulosten mukaan kaikilta tutkimuslinjoilta säännöstelyvyöhykkeeltä otetuissa näytteissä oli runsas ja monipuolinen pohjaeliöstö, jonka ei voitu todeta kärsineen säännöstelystä.

Turpaankosken patoalueella on osittain ohut humuskerros, jonka alapuolella on kivistä silttimoreenia ja paikoitellen kallio ulottuu maanpintaan saakka. Saaramaanjärven patoalueella rannoilla on ohut humuskerros, jonka alapuolella on keskitiivistä silttiä ja silttimoreenia. Uomassa on paikoitellen ohuesti humusta ja sen alapuolella keskitiivistä silttiä ja silttimoreenia.

Rantojen ja vesistön käyttö

Saaramaanjärven sekä Enäjärven ja Sanijärven ranta-alueet ovat kaavoittamatonta haja-asutusaluetta. Saaramaanjärven rannalla on yli 40 pysyvää asuinrakennusta ja loma-asuntoa. Sanijärven rannalla on noin 10 pysyvää asuinrakennusta ja loma-asuntoa, ja järven rantaviivasta on noin 10 % suojavyöhykkeellistä peltoa lopun ollessa metsämaata. Enäjärven pohjoisimman altaan Kotoselän rannat ovat pääosin maatalouskäytössä ja lisäksi rannoilla on muutama asuin- ja lomarakennus. Järven Kesken, Palosenselän ja Alimmaistenselän rannoilla peltojen osuus on pieni ja rakennukset ovat pääosin loma-asuntoja.

Järvien virkistyskäyttömuotoja ovat kalastus, uinti ja veneily. Enä- ja Sanijärvestä otetaan vettä vähäisessä määrin yksityiseen kastelukäyttöön. Summajoen alaosalla vettä on otettu Summan tehtaiden prosessivedeksi, minkä varmistamiseksi Enä- ja Sanijärveä sekä Saaramaanjärveä on säännöstelty.

Summajoen uittosääntö on kumottu Itä-Suomen vesioikeuden päätöksellä 13.1.1977.

Hankealueella ei ole suojelualueita eikä -kohteita.

Hankkeen vaikutukset vedenkorkeuksiin ja virtaamiin

Vedenkorkeudet

Turpaankosken pohjapadon harjan taso on suunniteltu niin, että alivesikorkeus nousee vähän, keskivesikorkeus pysyy nykykäytännön mukaisena ja suurimpien virtaamien vedenkorkeudet laskevat vähän nykykäytäntöön verrattuna.

Uudet suunnitelman mukaiset vedenkorkeudet (NN-korkeusjärjestelmässä) ja muutokset nykyisiin (vuosijakso 1974–2005) ovat Enä- ja Sanijärvellä seuraavat:

HW _{1/20}	+52,54 m	-30 cm
MHW	+52,35 m	±0 cm
MW	+51,98 m	+1 cm
MNW	+51,84 m	+15 cm
NW	+51,69 m	+25 cm

Saaramaanjärven pohjapadon harjan taso on suunniteltu niin, että ali- ja keskivesi nousevat vähän ja suurten virtaamien vedenkorkeudet laskevat vähän nykykäyttöön verrattuna.

Uudet suunnitelman mukaiset vedenkorkeudet (NN-korkeusjärjestelmässä) ja muutokset nykyisiin (vuosijakso 1990–2008) ovat Saaramaanjärvellä seuraavat:

HW _{1/20}	+65,07 m	-13 cm
MHW	+65,04 m	-5 cm
MW	+64,97 m	+2 cm
MNW	+64,92 m	+10 cm
NW	+64,87 m	+23 cm

Virtaamat

Nykyisiin säännöstelyihin virtaamiin verrattuna pohjapatojen rakentamisen jälkeiset virtaamat muuttuvat lähes luonnontilaisiksi. Pohjapadot eivät tuo merkittävää muutosta alapuolisen uoman kokonaisvirtaamiin nykytilanteeseen verrattuna. Kuivana aikana virtaama pienenee nykyisestä säännöstelystä virtaamasta, koska säännöstelyn aikana juuri silloin juoksutettiin vettä, mutta pohjapadon rakentamisen jälkeinen tilanne on lähempänä luonnonmukaista tilaa.

Vertailuvesistönä käytetyn Virojoen jakson 1974–2005 havaintojen mukaan laskettu Turpaankosken luonnontilainen minimivirtaama on 0,048 m³/s. Nykyisen luvan mukainen Turpaankosken minimijuoksutus on 0,05 m³/s eli lukemat ovat mittaustarkkuus huomioon ottaen käytännössä samat. Tämän minimijuoksutusvirtaaman luonnontilainen pysyvyys on 99,83 %. Koska pohjapadon harja ei ole tasainen vaan muoto muistuttaa luonnonkoskea alivirtaama-aukkoineen, voidaan arvioida, että Turpaankosken tuleva alivirtaama vastaa nykyisen luvan mukaista minimijuoksutusta.

Saaramaanjärven alivirtaamaa arvioitiin läheisen ns. järveltömän pienen valuma-alueen (Niittyjoki) havaintojen perusteella, jolloin järven laskennalliseksi tulovirtaamaksi saatiin 10 l/s. Nykyisen luvan mukainen Saaramaanjärven minimijuoksutus on 5 l/s. Koska pohjapadon harja ei ole tasainen vaan muoto muistuttaa luonnonkoskea alivirtaama-aukkoineen, voidaan arvioida, että Saaramaanjärven tuleva alivirtaama on suurempi kuin nykyisen luvan mukainen minimijuoksutus.

Tulvatilanne

Nykyisen luvan mukaan juoksutukset on hoidettava siten, ettei alajuoksulla pahenna tulvia. Tämän takia Enä- ja Sanijärven osalta säännöstelylupaan haettiin muutosta siten, että tulvatilanteessa säännöstelyn ylärajan ylittyessä ei luokkuja heti avata kokonaan, vaan juoksutusta rajoitetaan ja vettä padotaan enintään 0,2 m järviin. Tulevassa tilanteessa Turpaankosken pohjapato toimii vastaavasti. Tulovirtaaman kasvu keskivirtaamasta tulvahuippuun kestää keskimäärin noin 10 vuorokautta. Tänä aikana pohjapadon padotuksen takia vesipinta nousee järvissä MHQ-tulvalla noin 0,4 m ja HQ_{1/20}-tulvalla noin 0,6 m. Tällöin 10 vuorokauden aikana järviin on varastoitunut vettä keskimäärin 1,8–2,7 m³/s.

Kesän suurilla rankkasateilla Enä- ja Sanijärvien leikkauskyky on huomattava. Esimerkiksi jos tulovirtaama kasvaa suoraviivaisesti keskivirtaamasta 2,8 m³/s virtaamaan 20 m³/s kahdessa vuorokaudessa, niin ensimmäisenä vuorokautena järviin varastoituu noin 0,1–0,12 m vettä, siis tulovirtaamasta varastoituu suunnilleen puolet eli noin 5 m³/s. Toisen vuorokauden aikana järviin varastoituu noin 0,12–0,15 m vettä, siis tulovirtaamasta varastoituu kolmasosa eli noin 6 m³/s. Ensimmäisen vuorokauden loppupuolella nykyisen luvan mukainen maksimijuoksutus (korkeusvälillä NN +52,00...+52,20 m) 8 m³/s ylittyy ja toisen vuorokauden aikana ylittyy taso NN +52,20 m, jolloin nykyisen luvan mukaan kaikki luukut on avattava. Myös nykyisen luvan mukaisella säännöstelyllä raja ylittyisi toisen vuorokauden aikana.

Tuleva Turpaankosken pohjapato toimii äkillisen rankkasadetulvan alussa ensimmäisen vuorokauden aikana jopa paremmin alapuolen virtaamaa rajoittavasti kuin nykyinen säännöstelykäytäntö, koska pohjapato toimii "automaattisesti" eikä ole riippuvainen padon luukkujen käytön mahdollisista inhimillisistä tekijöistä johtuvista syistä. Äkillisen tulvan toisena vuorokautena pohjapato purkaa enemmän kuin nykyinen säännöstelylupa määrää, mutta viimeistään kolmantena vuorokautena menovirtaama on sama sekä nyky- että tulevassa tilanteessa. Mitä äkillisempi ja suurempi tulva on, sitä lähempänä nykytilanne ja tuleva tilanne ovat toisiaan. Esimerkiksi vuoden 1980 syystulvaa vastaavalla tulvalla raja NN +52,20 m ylittyisi jo ensimmäisen vuorokauden aikana, jolloin alajuoksulla eroa ei huomaisi nykytilanteen ja tulevan tilanteen välillä. Suurimpien tulvien maksimimenovirtaamien aikana tilanteet nyt ja tulevaisuudessa eivät poikkea toisistaan.

Haitat ja vahingot

Laskennallinen vahinko Turpaankosken pohjapadon vesialueen ja rantaliittymien pysyvistä käyttöoikeudesta perustuu hakemuksen liitteessä olevasta padon asemapiirustuksesta mitattuihin pinta-aloihin ja karkeaan arvioon maapohjan arvosta. Maa- ja vesialueen pohjan arvona on laskelmassa käytetty 500 euroa/ha. Koska alueet jäävät pysyvästi veden tai rakenteiden alle, 1,5-kertaisina määritetyt laskennalliset vahingot ovat seuraavat:

Tila	Kiinteistötunnus	Pinta-ala (m²)	Vahinko (euroa)
Turpa	286-415-2-124	155	11,63
Myllytontti	286-414-878-1	203	15,23
Sippolan osakaskunta	286-876-4-1	215	16,13
Haapalan osakaskunta	286-414-876-1	556	41,70
	yhteensä	1129	84,69

Hakijan Haapalan osakaskunnan ja Sippolan osakaskunnan kanssa tekemien sopimusten mukaisesti korvausta ei makseta. Vesialueen omistajina osakaskunnat saavat kalataloushyötyä pohjapadon ja kalatien rakentamisesta eikä hankkeesta aiheudu alueen omistajille haittaa tai vahinkoa. Mahdolliset työnaikaiset vahingot korvataan erikseen.

Pohjoisen rantaliittymän ulottumisesta pieneltä osin yhteisalueelle Myllytontti (286-414-878-1) ja kulkuoikeudesta sen kautta ei esitetä maksettavaksi korvausta, koska laskennallinen vahinko on vähäinen. Työnaikaiset vahingot korvataan erikseen.

Laskennallinen vahinko Saaramaanjärven pohjapadon vesialueen ja rantaliittymien pysyvistä käyttöoikeudesta perustuu hakemuksen liitteenä olevasta padon asemapiirustuksesta mitattuihin pinta-aloihin ja karkeaan arvioon maapohjan arvosta. Maa- ja vesialueen pohjan arvona on laskelmassa käytetty 500 euroa/ha. Koska alueet jäävät pysyvästi veden tai rakenteiden alle, 1,5-kertaisina määritetyt laskennalliset vahingot ovat seuraavat:

Tila	Kiinteistötunnus	Pinta-ala (m²)	Vahinko (euroa)
Saaramaan pato	286-421-2-131	770	57,75
Saaramaan osakaskunta	286-421-876-1	111	8,33
	yhteensä	881	66,08

Hakijan Saaramaan osakaskunnan kanssa tekemän sopimuksen mukaisesti korvausta ei makseta. Vesialueen omistajana osakaskunta saa kalataloushyötyä pohjapadon ja kalatien rakentamisesta eikä hankkeesta aiheudu alueen omistajalle haittaa tai vahinkoa. Mahdolliset työnaikaiset vahingot korvataan erikseen.

Töiden aikana saattaa esiintyä paikallista veden samentumista, mutta tästä ei ennalta arvioiden aiheudu korvattavaa haittaa tai vahinkoa. Hakijan mukaan hankkeesta ei muutoinkaan aiheudu korvattavaa vahinkoa tai haittaa.

Edellä esitetyn perusteella hankkeen laskennallinen haitta ja vahinko on yhteensä 150,77 euroa.

Hyödyt

Enä- ja Sanijärven sekä Saaramaanjärven vedenkorkeusvaihtelu alkaa muistuttaa enemmän luonnontilaa. Vedenkorkeuden ja virtaaman vaihtelut pienenevät, kun myös virtaamat muuttuvat luonnonmukaisemmiksi. Tällä on suuri positiivinen merkitys järvi- en virkistyskäytölle, maisemalle ja kalataloudelle.

Veden laatu paranee kevättalvella, koska vesisyvyyttä ja -tilavuutta tulee lisää nykyiseen verrattuna. Vähäisenkin kevätalennuksen poistuminen parantaa hauen kudun ja kevätkalastuksen onnistumista. Kevätalennuksen poistolla saattaa olla myönteinen vaikutus joillekin matalille ranta-alueille, kun jäät eivät kevättalvella enää painu pohjaan.

Nykyisin tulva-aikaa lukuun ottamatta kalaesteenä toimivat padot korvataan luonnonmukaisilla kalankulun mahdollistavilla pohjapadoilla.

Hanke ei vaikuta Saaramaanjärven lähialueen pohjavesialueisiin, koska keskivedenkorkeudet pysyvät likimäärin nykyisellään.

Säännöstelypatojen hoidon loppumisesta kertyy laskennallista säästöä. Ns. käyvillä hinnoilla säännöstelypatojen nykyiset hoitokustannukset (50–100 käyntiä/vuosi) ovat vähintään suuruusluokkaa 5 000–10 000 euroa/vuosi. Lisäksi säästyvät nykyisten patojen korjauskustannukset.

Oikeudelliset edellytykset

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ei tarvita, koska hanke on vähäinen eikä siitä aiheudu laaja-alaisia vaikutuksia. Hanke ei ole laajuudeltaan YVA-asetuksen (713/2006) 6 §:n kohdan 3 mukainen vesirakennushanke.

Hakija katsoo, että hanke on yleisen tarpeen vaatima, koska hankkeella on laajempaa merkitystä lähialueen asukkaille ja kalatalousmerkitystä koko vesistölle.

Suunnitelma on laadittu vesilain 2 luvun 3 §:n mukaisesti siten, ettei hankkeesta aiheudu vältettävissä olevaa vahinkoa, haittaa tai muuta edunmenetystä maa- ja vesialueen omistajille ja vesistön eri käyttömuodoille. Hanke ei vaaranna vesilain 2 luvun 5 §:n tarkoittamalla tavalla yleistä terveydentilaa, aiheuta huomattavia ja laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa taikka suuresti huononna paikkakunnan asutus- ja elinkeino-oloja eikä muutenkaan sanottavasti loukkaa yleistä taikka yksityistä etua. Hanke on tarpeen vesialueen järkevää hyväksikäyttöä varten, eikä siitä ennalta arvioiden aiheudu kenellekään sellaista korvattavaa vahinkoa, haittaa tai edunmenetystä, josta ei olisi sovittu.

Hakija esittää, että lupa Turpaankosken ja Saaramaanjärven säännöstelypatojen korvaamiseen pohjapadoilla myönnetään vesilain 2 luvun 6 §:n 1 momentin sekä 2 luvun 8 §:n perusteella.

Hakija on sopinut hankkeesta kaikkien vaikutusalueella mahdollista haittaa tai vahinkoa kärsivien maa- ja vesialueiden sekä pohjapatoalueiden omistajien kanssa. Sopimukset ovat hakemuksen liitteinä.

Seuranta ja veloitteet

Vedenkorkeuden seurantaan varten pohjapatojen läheisyyteen rakennetaan selvästi näkyvälle paikalle vedenkorkeusasteikot. Niitä luetaan lupamääräysten ehtojen mu-

kaisesti, kunnes voidaan todeta keskivedenkorkeuden olevan suunnitellun mukainen. Tämän jälkeen seuranta lopetetaan, mutta asteikot jätetään paikoilleen.

Hakija esittää, että Itä-Suomen vesioikeuden 19.4.1982 antaman päätöksen nro 21/Va/82 mukainen kalanistutusvelvoite lopetetaan kahden vuoden kuluttua pohjapatojen valmistumisesta.

HAKEMUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Hakemus on vesilain 16 luvun 6, 7 ja 8 §:n mukaisesti annettu kuuluttamalla tiedoksi. Muistutukset, vaatimukset ja mielipiteet tuli toimittaa aluehallintovirastolle viimeistään 22.1.2010.

MUISTUTUKSET

1) **Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue** on puoltanut luvan myöntämistä seuraavin perustein ja edellytyksin:

– Hanke toteuttaa osaltaan Kymijoen–Suomenlahden vesienhoitoalueella vesienhoitolain (1299/2004) mukaista vesienhoitosuunnitelmaa, kun kalankulun nousueste poistuu kiinteään pohjapadon myötä, joka jatkossa määrää Enä- ja Sanijärven sekä Saaramaanjärven purkautumisen.

Padon purkautumisen tulee muutoksen jälkeen myös ääriolosuhteissa olla sellainen, että tulvakorkeudet eivät nouse. Myöskään alivirtaamissa ei tulisi tapahtua merkittävää muutosta, vaan nykyisin voimassa olevassa luvassa määrättyjen minimiarvojen (Turpaankosken padolla 50 l/s ja Saaramaanjärven padolla 5 l/s) tulee toteutua myös uusien patojen rakentamisen jälkeen.

Patojen harjalle tehtäväksi esitettyjen alivirtaama-aukkojen tarkoituksena on turvata veden virtaus alapuolisessa vesistössä silloin, kun järven vedenkorkeus laskee. Turpaankosken padon osalta suunnitelmassa esitetty alivirtaama-arvio on suuruusluokaltaan oikean suuruinen. Valuma-alueen koko (204 km²) huomioiden voidaan katsoa, että vedenkorkeus ei Enä- ja Sanijärvessä tapahtuvan haihdunnan johdosta laske kuivina aikoina yleensä alle esitetyn pienen aukon kynnyskorkeuden ja näin aukko turvaa nykyisen luvan mukaisen minimivirtaaman alapuolisessa joessa. Harvoin toteutuvien erittäin kuivien jaksojen aikana on kuitenkin mahdollista, että virtaama nyt esitetyn patorakenteen kautta tyrehtyy. Tämän vuoksi patorakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että pohja-aukon korkeutta nostetaan 10 cm korkeudelle NN +51,68 m ja patorakenteen läpi rakennetaan putki sellaiselle tasolle, että veden virtaus siitä noin 50 l/s:n suuruisena toteutuu aina. Noin 0,2 m:n läpimittainen putki läpäisee tämän virtaaman noin 1 m:n putouserolla. Kalan kulku näinä jaksoina estyisi lyhytaikaisesti, josta ei kokonaisuuteen nähden arvioida olevan merkittävää haittaa.

Saaramaanjärvellä (valuma-alue on 21,2 km²) vedenkorkeus hyvin todennäköisesti laskee kuivina ajanjaksoina keskikesällä alle pienen aukon kynnyksen, jolloin virtaus alapuolisessa vesistössä loppuu kokonaan. Järven pinta-ala 2 km² on varsin suuri

verrattuna valuma-alueen pinta-alaan, jolloin kesäajan haihdunta kuivina ajanjaksoina on yläpuoliselta valuma-alueelta tulevaan tulovirtaamaan nähden merkittävästi suurempi. Voimassa olevan luvan mukainen minimijuoksutus 5 l/s tulisi johtaa myös uuden patorakenteen valmistuttua. Padon läpi rakennettava noin 50–75 mm:n läpimitäinen jatkuvasti auki oleva putki noin 1 m:n putouskorkeudella toteuttaisi tämän virtaaman. Kalan kulku näinä jaksoina estyisi lyhytaikaisesti, josta ei kokonaisuuteen nähden arvioida olevan merkittävää haittaa.

– Hakemussuunnitelman mukaan alivedenkorkeus nousee Saaramaanjärvellä 23 cm ja Enä- ja Sanijärvellä 25 cm. Keskialivesikorkeus muuttuu vastaavasti 10 cm ja 15 cm sekä keskivedenkorkeus 2 cm ja 1 cm. Alivedenkorkeuden noususta ei aiheudu merkittävää haittaa luonnonympäristölle, ja virkistyskäytölle siitä on hyötyä. Keski-vedenkorkeuden muutokset ovat niin pieniä, että niiden ei voida katsoa muuttavan maan ja veden välistä rajaa. Ylivedenkorkeuksien lasku on perusteltua.

Hakemuksessa on esitetty riittävät perustelut vedenkorkeus- ja virtaamamuutoksille. Säännöstelypatojen muuttaminen kiinteiksi padoiksi ei aiheuta merkittäviä ja yleisen edun kannalta haitallisia muutoksia vedenkorkeuksissa ja virtaamissa.

– Pohjapatojen rakentaminen, säännöstelypatojen purkaminen sekä vesialueella tapahtuvat muut työt tulee suorittaa siten, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa tai häiriötä vesialueelle ja sen käytölle. Vesialueella tapahtuvat työt ja muut samennusta aiheuttavat työt tulee suorittaa virkistyskauden ulkopuolella 1.9.–30.5. välisenä aikana sekä käyttäen sellaisia työmenetelmiä, että veden samentuminen on mahdollisimman vähäistä. Jatkuva, vähintään nykyisten lupien mukainen minimivirtaus on johdettava työn aikana alapuoliseen uomaan.

– Töiden vaikutuksia veden laatuun tulee tarkkailla ja sitä varten laatia tarkkailuohjelma, joka tulee hyväksyttäväksi ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueella. Vesistö tarkkailusta tehtävä yhteenveto on toimitettava ELY-keskukselle.

– Nykyiset säännöstelypadot on purettava luonnollisen pohjan tasoon. Purkujätteet ja muut rakennusjätteet on poistettava vesistöstä ja rannoilta sekä kuljetettava luvalliseen paikkaan.

– Täyttöihin ja pohjapatoihin käytettävän materiaalin on täytettävä puhtaalle maa- ja kiviainekselle asetetut laatuvaatimukset. Pohjapadoista on tehtävä tiiviit niin, etteivät ne vähävetisenä aikana vuoda. Padot on viimeisteltävä siten, että ne kestävät veden virtauksen vaikutuksen ja ovat yleisilmeeltään siistejä ja ympäristöönsä soveltuvia.

– Saaramaanjärven ja Turpaan patojen alapuolella sijaitsevien siltojen rakenteiden suojaus virtauksilta tulee ottaa huomioon.

– Työalueet on siistittävä ja viimeisteltävä ympäristöön soveltuviksi.

– Luvan saajan on pidettävä pohjapadot ja muut rakenteet kunnossa. Kunnossapitotyöt on tehtävä siten ja sellaisena aikana, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa vesistölle ja sen käytölle.

– Luvan saajan on rakennettava automaattiset jatkuvatoimiset vedenkorkeusmittarit ja seurattava niillä Enäjärven ja Saaramaanjärven vedenkorkeuksia. Tulokset on toimitettava Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle. Vedenkorkeuksia on seurattava vähintään 10 vuoden ajan. Mittarit tulee asettaa toimintavalmiuteen hyvissä ajoin ennen töiden aloittamista. Lisäksi on rakennettava järvien rannalle helposti päästävään paikkaan ns. yleisövedenkorkeusasteikot.

– Töiden aloittamisesta ja valmistumisesta on ilmoitettava kirjallisesti Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle.

2) Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri -vastuualue on puoltanut luvan myöntämistä seuraavin edellytyksin:

– Hakijan esitys Itä-Suomen vesioikeuden 19.4.1982 antaman päätöksen mukaisen istutusvelvoitteen kumoamista kahden vuoden kuluttua pohjapatojen valmistuttua voidaan hyväksyä edellyttäen, että muistuttaja todentaa rakennustöiden päätyttyä kalojen esteettömän kulun pohjapadon kautta ennen istutusvelvoitteen kumoamista.

– Luvan saajan tulee muotoilla pohjapadot siten, että kalojen esteetön kulku yläpuolisille vesialueille mahdollistuu. Pohjapatojen alapuolista luiskaa tulee myös soraistaa siten, että taimenen ja muiden vaelluskalojen luontainen lisääntyminen on mahdollista. Pohjapatoja kivettäessä tulee ottaa huomioon vaelluskalojen poikastuotantoalueet.

– Luvan saajan tulee olla hyvissä ajoin ennen töihin ryhtymistä yhteydessä muistuttajaan ja sopia toimenpiteet kalataloudellisten seikkojen huomioimiseksi pohjapatojen rakennusvaiheessa.

3) Enäjärven–Kaipiaisten yhteisen kalaveden osakaskunta on lausunut, että hankemuksen mukainen hanke tukee osakaskunnan toimia vesistöjen tilan, virkistyskäytön ja kalatalouden parantamiseksi. Osakaskunta on kustannuksellaan harjoittanut hoitokalastusta ja niittänyt kaislaa Enä- ja Sanijärvien alueella, ja työtä on tarkoitus jatkaa. Viime vuosina hakijan velvoiteistutukset järviin on toteutettu kuhaistutuksina.

Pitkäaikaisen säännöstelyn haittojen korjaantuminen kestää useita vuosia. Suurimmat säännöstelyn haitat ovat olleet kuivina kausina alas laskeva vedenpinta ja luonnottoiman nopeat vedenpinnan vaihtelut.

Osakaskunta on vaatinut seuraavaa:

– Säännöstelypadon rakenteiden purku on toteutettava niin, että virtausaukko on leveydeltään vähintään yhtä suuri kuin yläpuolisen sillan aukko.

– Luvan saajalle on määrättävä kymmenen vuoden tehostettu vedenpinnan vaihtelujen seuranta, jolla varmistetaan suunnitelman toteutuminen käytännössä. Riittävän pitkä aika poistaa sadannaltaan poikkeuksellisten vuosien vaikutuksen. Mikäli on havaittavissa ero suunnitelman ja toteutuneiden tasojen välillä, luvan saajan tulee tehdä korjaustoimenpiteet suunnitelman mukaisen tuloksen saavuttamiseksi.

– Vedenkorkeuden tarkkailu on toteutettava niin, että mittauspisteenä käytetään myös Salmisillan nykyistä mittauspistettä. Mittauspisteen korko on tarkistettava pohjapadon rakennustyön aikana. Salmisillan mittauspiste sijaitsee järven käyttäjien ja ranta-asukkaiden kannalta paremmassa paikassa kuin padon läheinen piste ja siten palvelee myös tehostetun vedenpinnan vaihtelujen seurannan jälkeistä aikaa (kansalaisvalvonta).

– Patotyötä koskevassa lupaehdossa tulee määrätä, että Enä- ja Sanijärven vedenkorkeutta ei saa työn aikana poikkeusjuoksutuksin laskea alle NN +51,80 m.

– Rakenteiden kunnossapitoa koskevassa lupaehdossa tulee määrätä, että pohjapadon rakenteiden tarkastukset on tehtävä vähintään kaksi kertaa vuodessa, ensimmäinen tarkastus kevättulvien jälkeen ennen kesäkuun alkua. Pohjapato on tarkastettava lisäksi poikkeuksellisten kovien sateiden jälkeen. Tarkastuksista on pidettävä kirjaa.

– Velvoitteita koskevassa lupaehdossa tulee määrätä, että Sanijärveen ja Enäjärveen on istutettava vuosittain yksikesäisiä, vähintään 10 cm:n mittaisia kuhan poikasia yhteensä 3000 kpl sen vuoden loppuun asti, jolloin kymmenen vuoden tehostettu vedenpinnan vaihtelujen seuranta päättyy ja on osoitettu, että pohjapato toimii suunnitelman mukaisesti.

4) AA:t Kouvolan kaupungin Ruotilan kylässä sijaitsevan kiinteistön Peltola (286-420-6-77) omistajina ovat lausuneet, että Summanjoen patoaminen koskee heitä erityisen paljon. Tila rajoittuu Summanjokeen Kotojärven eteläpuolella noin 300 m:n matkalta. Muistuttajilla on myös käytössä hevoslaitumena viereisen tilan rantakaistaletta noin 300 m:n matkalta ja noin 50 m:n leveydeltä.

Muistuttajat kysyvät, miten Summanjoen veden säännöstely muuttuu patoamisen takia. Miten joki käyttäytyy muutosten jälkeen? Lisääntyykö joen tulviminen kovien sateiden jälkeen? Miten onnistuu heinän ja viljan viljely, jos vesi nousee pelloille usein? Kuka korvaa aiheutuvat vahingot? Miten EU-lainsäädäntö toimii, jos tulvien takia ei pystytä korjaamaan satoa? Minne hevoset viedään, jos laidunmaa on usein tai jatkuvasti tulvaveden alla? Entä ympäristöasiat, jos tulvavesi vie pelloilta ravinteet vesistöön?

Muistuttajat toteavat, että ihannetilanne olisi sellainen, että Summanjoen vedenpinta olisi mahdollisimman vakaa eikä vaihtelisi jatkuvasti.

5) BB:t vuokramökkien Vanhapaikka, Kannila, Niemennokka ja Sinikello omistajina ovat vaatineet, että mikäli rakentamisaikana alitetaan nykyisen säännöstelyluvan mukainen Enä- ja Sanijärven alaraja (NN +51,50 m), luvan saajan on korvattava alitusajalta vuokrahinta kokonaisuudessaan.

6) CC tilan Jokiniemi (75-418-4-137) omistajana on lausunut, että Itä-Suomen vesioikeus ei aikanaan Enäjärven säännöstelypäätöstä antaessaan lainkaan ottanut huomioon sitä, millaista vahinkoa kaikkien patoluukkujen äkillinen avaaminen Enäjärven ylärajan ylittyessä tuli aina aiheuttamaan Summanjoen alajuoksulla Metsäkylässä Suurijärven ympäristössä. Ainakin osa kesätulvista olisi jäänyt tulematta, mikäli luukkuja ei olisi äkillisesti avattu. Avaaminen runsaimpien sateiden sattuessa on todistet-

tavasti aiheuttanut monia kymmeniä tulvia 50 vuoden aikana tuolla alueella. Tulvat ovat lisänneet suuresti maan happamoitumista ja aiheuttaneet muutoinkin vahinkoa maanviljelykselle.

Muistuttaja on esittänyt, että Suomen valtio velvoitetaan korvaamaan em. päätöksen seurauksena tulleet vahingot.

HAKIJAN SELITYS

Muistutuksessa 1) esitetystä minimivirtausputkesta hakija on todennut, että koska hakemus koskee nykyisten säännöstelyyn liittyvien lupapäätösten kumoamista, minimivirtaamavaatimusta ei enää esitetä. Pohjapatojen suunnittelussa kuitenkin nykyisen luvan mukaiset minimivirtaamat on pyritty turvaamaan. Saaramaanjärvellä tulevan keskivedenkorkeuden ja tulevan aliveden väli on 10 cm ja aliveden ja pohjapadon alivirtaama-aukon pohjan tason ero on 7 cm. Tämä vesivarastotilavuus on 0,3 milj.m³, joka vastaa virtaamaa 120 l/s kuukauden ajan. Vaikka varastotilavuudesta kuluisi haihduntaan 90 % eli noin 15 cm, olisi menovirtaama keskimäärin 12 l/s. Tähän tulee lisäksi järven tulovirtaama ja suora sadanta järveen, joita laskelmassa ei ole otettu huomioon. Enä- ja Sanijärvellä tulevan keskivedenkorkeuden ja tulevan aliveden väli on 29 cm ja aliveden ja pohjapadon alivirtaama-aukon pohjan tason ero on 11 cm. Tämä vesivarastotilavuus on lähes 1,6 milj.m³, joka vastaa virtaamaa 0,6 m³/s kuukauden ajan. Vaikka varastotilavuudesta kuluisi haihduntaan 15 cm eli noin 37 %, olisi menovirtaama keskimäärin 0,38 m³/s. Tähän tulee lisäksi järvien tulovirtaama ja suora sadanta järviin, joita laskelmassa ei ole otettu huomioon.

Muistuttajan esitys minimivirtauksen toteuttamisesta putkilla on riski niiden tukkeutumisen takia. Hakija haluaa mahdollisimman toimivat ja huoltovapaat rakenteet. Putken tukkeutuminen aiheuttaa virtauksen tyrehtymisen. Alivirtaama-aukko toimii huomattavasti putkea luotettavammin, ja putki vaatii jatkuvaa tarkkailua. Näistä syistä hakija esittää alivirtaama-aukon rakentamista putken sijaan hakemuksen mukaisesti.

Hakijalle sopii se, että työt tehdään virkistyskauden ulkopuolella 1.9.–30.5. välisenä aikana.

Hakijalle sopii se, että vesistöiden tarkkailu järjestetään muistuttajan hyväksymän tarkkailuohjelman mukaisesti.

Hakija hyväksyy vaatimuksen, että säännöstelypatojen purkujätteet poistetaan tarkasti sekä täytöt, patojen viimeistely, siltojen suojaus ja alueiden siistiminen tehdään huolellisesti.

Hakija ei vastusta olemassa olevan jatkuvatoimisen vedenkorkeusmittarin ylläpitämistä vedenkorkeuden seurantaan varten. Hakija vastustaa vaadittua vähintään 10 vuoden vedenkorkeuden seuranta-aikaa ja esittää hakemussuunnitelman mukaisesti seurantaan siihen asti, kunnes voidaan todeta keskivedenkorkeuden olevan suunnitelun mukainen. Tähän hakija esittää lisättäväksi: "Vedenkorkeuksien seuranta voidaan lopettaa, kun Kaakkois-Suomen ELY-keskus antaa siihen luvan vedenkorkeuksien seurantatulosten ja niistä laaditun raportin perusteella".

Hakija hyväksyy vaatimuksen yleisövedenkorkeusasteikoista ja esittää, että sellaisina pidetään nykyisiä asteikkoja Enä- ja Sanijärvellä sekä Saaramaanjärvellä.

Muistutukseen 2) hakija on vastannut, että tavoitteena on mahdollistaa kalojen esteetön kulku patojen ylitse. Hakija ottaa yhteyttä muistuttajaan hyvissä ajoin ennen töihin ryhtymistä kalataloudellisten seikkojen huomioon ottamiseksi pohjapatojen rakentamisolosuorituksessa. Tällöin sovitaan myös esteettömän kalankulun toteuttamisen käytännön järjestelyistä.

Muistutukseen 3) hakija on vastannut, että Turpaankosken säännöstelypadon kaikki rakenteet puretaan pois. Hakija ei näe mitään syytä pidentää vedenpinnan mittausjaksoa hakemuksessa esittämästään, koska pohjapatojen toiminta tunnetaan riittävän hyvin. Hakija hyväksyy muistuttajan vaatimuksen Enä- ja Sanijärven työnaikaisesta alarajasta NN +51,80 m.

Hakija ei hyväksy muistuttajan vaatimusta pohjapadon rakenteiden tarkkailusta, joka vastaa lähes patoturvallisuuslain alaisten patojen tarkkailua. Sellainen on täysin kohtuutonta näin pienten vaarattomien patojen kohdalla.

Hakija ei hyväksy kalanistutuksia kymmenelle vuodelle. Vaatimus on kohtuuton. Yleisen kalatalousedun valvojana Kaakkois-Suomen ELY-keskus on hyväksynyt hakijan esittämän istutusajan sillä edellytyksellä, että kalojen esteetön kulku todetaan ELY-keskuksen toimesta. Hakija hyväksyy istutuspoikasten lajin muuttamisen kokonaan kuhan poikasiksi, mutta määrän tulee hankintahinnaltaan vastata hakijan esittämää istutusmäärää.

Muistutukseen 4) Ruotilan Kotojärven tulvaongelmasta hakija on vastannut, että olemassa oleva lupa on koskenut yläpuolisten järvien pintoja, jotka pysyvät olemassa olevan lupaehdon sallimissa rajoissa. Vedenpinnan vaihtelujen suunnitellaan vähenevän Enä- ja Sanijärvessä. Pohjapato toimii luonnonmukaisemmin. Minimivirtaussäännös on vaikuttanut alapuoliseen vesistöön, ja pohjapadon alivirtausaukko täyttää olemassa olleen luvan määräykset minimivirtauksista.

Muistutukseen 5) hakija on vastannut hyväksyvänsä korvausvaateen, mikäli Enä- ja Sanijärven pinta laskee hakijasta johtuvista syistä alle nykyisen säännöstelyluvan alarajan.

Muistutukseen 6) hakija on vastannut, että olemassa oleva lupa on koskenut yläpuolisten järvien pintoja ja luvan haltija on toiminut lupaehdojen mukaisesti. Koska korvausvaade on esitetty Suomen valtiolle, hakija ei ota siihen kantaa.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Käsittelyratkaisu

Asia ratkaistaan 1.1.2010 voimaan tulleen valtion aluehallinnon uudistamista koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain (903/2009) 4 §:n 2 momentin mukaisesti Itä-Suomen aluehallintovirastossa, koska kyse on lain voimaan tullessa Itä-Suomen ympäristölupavirastossa vireillä olleesta, asianosaisille kuuluttamalla tiedoksi annetusta asiasta.

Luparatkaisu

Aluehallintovirasto myöntää Stora Enso Publication Papers Oy Ltd:lle luvan Enäjärven, Sanijärven ja Saaramaanjärven säännöstelyn lopettamiseen. Tässä tarkoituksessa aluehallintovirasto kumoaa Itä-Suomen vesioikeuden 19.4.1973 antaman Enäjärven, Sanijärven ja Saaramaanjärven säännöstelyä koskevan lupapäätöksen nro 50/Va/73 ja Itä-Suomen ympäristölupaviraston 16.11.2007 antaman päätöksen nro 121/07/1, jolla ensin mainitun päätöksen lupaehtoja on muutettu, sekä Itä-Suomen vesioikeuden 19.4.1982 antaman, säännöstelyhankkeesta yksityiseen kalataloudelliseen etuun kohdistuvan vahingon hyvittämistä kalanistutuksin koskevan päätöksen nro 21/Va/82.

Aluehallintovirasto myöntää Stora Enso Publication Papers Oy Ltd:lle luvan Turpaankosken ja Saaramaanjärven kiinteiden pohjapatojen rakentamiseen ja nykyisten säännöstelypatojen purkamiseen sekä järvien ylavedenkorkeuksien ja virtaamien säätelyyn töiden aikana niiden tekemisen kannalta tarpeellisella tavalla.

Aluehallintovirasto myöntää Stora Enso Publication Papers Oy Ltd:lle pysyvän käyttöoikeuden pohjapatoja varten tarvittaviin osiin yhteisistä alueista 286-414-876-1, 286-876-4-1, 286-421-876-1 ja 286-414-878-1 sekä kulkuoikeuden viimeksi mainitun alueen kautta patojen rakentamista, huoltoa ja korjauksia varten.

Kalastolle ja kalastukselle tuleva ilmeinen vahinko, joka aiheutuu rakentamistyöstä ja siirtymävaiheesta (kalannousuestetilanteesta kohti luonnonmukaisen tapaista kalannousua), määrätään hyvitetäväksi määräyksestä 14 näkyvillä kalanistutuksilla. Muuta vesilain mukaan korvattavaa vahinkoa, haittaa tai muuta edunmenetystä ei hankkeesta ennalta arvioiden aiheudu. Ennakoimattomien vahinkojen varalta annetaan ohjaus määräyksessä 15.

Luvan saajan on noudatettava jäljempänä sanottuja lupamääräyksiä.

Lupamääräykset

1. Turpaankosken pohjapato rakennetaan hakemussuunnitelman liitteenä 6.1 olevan 8.6.2009 päivätyn asema- ja leikkauspiirustuksen (1:100) mukaisesti ja Saaramaanjärven pohjapato liitteenä 6.2 olevan 8.6.2009 päivätyn asema- ja leikkauspiirustuksen (1:100) mukaisesti.

2. Luvan saajalla on oikeus rakentaa töiden toteuttamiseksi ja rakenteiden kunnossapitämiseksi välttämättömiä työmaateitä ja työpatoja.

3. Rakennusmateriaalin on täytettävä puhtaalle maa- ja kiviainekselle asetetut laatuvaatimukset.

4. Työt on tehtävä siten, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa tai häiriötä vesialueelle ja sen käytölle. Vesialueella tapahtuvat työt ja muut samennusta aiheuttavat työt on ajoitettava virkistyskauden 1.6.–31.8. ulkopuoliseen aikaan, ja töissä on käytettävä sellaisia työmenetelmiä, että veden samentuminen on mahdollisimman vähäistä.

5. Töiden aikana on johdettava jatkuvasti alapuoliseen uomaan Turpaankoskella vähintään 50 l/s alittamatta kuitenkaan Enä- ja Sanijärvellä vedenkorkeutta NN +51,80 m sekä Saaramaanjärvellä vähintään 10 l/s alittamatta tähänastista alarajaa NN +64,50 m.

Työnaikainen virtaamien säätely on tehtävä välttäen tähänastisten ylärajojen ylityksiä ja nopeita virtaamanvaihteluja. Veden vapaa virtaus on palautettava normaaliksi viivytyksettä työn jälkeen.

6. Työpadot ja nykyiset säännöstelypadot on purettava järvien luonnollisen pohjan mukaista tasoa myöten heti, kun pohjapadot ovat valmistuneet. Purkujätteet ja muut rakennusjätteet on poistettava vesistöistä ja rannoilta sekä kuljetettava luvalliseen paikkaan.

7. Padot ja työalueet on siistittävä ja viimeisteltävä ympäristöön soveltuviksi.

8. Työn suorittamisesta mahdollisesti aiheutuva vahinko on viivytyksettä korvattava asianomaiselle oikeudenomistajalle, ellei toisin sovita.

9. Luvan saajan on pidettävä pohjapadot ja muut rakenteet kunnossa. Kunnossapitotyöt on tehtävä siten ja sellaisena aikana, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa vesistölle ja sen käytölle.

10. Töiden vaikutuksia veden laatuun on tarkkailtava Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen hyväksymän tarkkailuohjelman mukaisesti. Tarkkailutulosten yhteenveto on toimitettava ELY-keskukselle.

11. Luvan saajan on seurattava Enäjärven ja Saaramaanjärven vedenkorkeuksia luotettavalla tavalla niin kauan, kunnes on saatu varmuus hakemussuunnitelman mukaisista järvien vedenkorkeuksista ja rakenteiden toimivuudesta. Vedenkorkeuksien seuranta, jonka tulee kestää vähintään viisi vuotta, voidaan lopettaa, kun Kaakkois-Suomen ELY-keskus on antanut siihen luvan vedenkorkeuksien seurantatulosten ja niistä laaditun raportin perusteella.

Suunnitelma vedenkorkeuden mittaustavasta ja -laitteistosta, mukaan lukien ns. yleisöasteikot, sekä tulosten raportoinnista tulee toimittaa ELY-keskukselle hyvissä ajoin ennen töiden aloittamista.

Vedenkorkeuden seurantatulokset on toimitettava ELY-keskukselle ja Kouvolan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Mikäli tarkkailussa todetaan patojen purkautumisen poikkeavan suunnitelman mukaisesta siten, että havaitut vedenkorkeudet eivät vastaa ennalta arvioituja, on patoja muutettava ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla.

12. Ennen tämän lupapäätöksen tarkoittamiin töihin ryhtymistä on töiden aloittamisen ajankohta sekä lupapäätöksen päivämäärä ja antaja ilmoitettava Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle ja Kouvolan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle.

13. Työt on tehtävä neljän vuoden kuluessa siitä, kun tämä päätös on saanut lainvoiman. Töiden valmistumisesta on ilmoitettava kirjallisesti aluehallintovirastolle, Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle ja Kouvolan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle 60 päivän kuluessa valmistusajankohdasta.

14. Luvan saajan on sen jälkeen, kun Kaakkois-Suomen ELY-keskus on hyväksynyt tehdyt kalatierakenteet, istutettava vuosittain kahtena vuotena Saaramaanjärveen yksikesäisiä vähintään 10 cm:n mittaisia planktonsiian poikasia 1 000 kpl sekä Sanijärveen ja Enäjärveen yksikesäisiä vähintään 10 cm:n mittaisia kuhan poikasia yhteensä 1 000 kpl ja jatkokasvatettuja vähintään 7 cm:n mittaisia hauen poikasia yhteensä 3 000 kpl. Istutusvelvoitekaloja saadaan korvata hankintakustannuksiltaan samanarvoisilla vesistöön soveltuvilla muilla kalalajeilla Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla.

Patoharjan alapuolisiin luiskiin kalojen kulkua varten teytyihin altaisiin ja kynnyksiin voidaan tarvittaessa tehdä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen hyväksymiä vähäisiä muutoksia.

15. Jos tässä päätöksessä tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuu vahingollinen seuraus, jota nyt ei ole edellytetty, voi edunmenetyksen kärsinyt tai yleisen edun vaatiessa asianomainen viranomainen saattaa asian vesilain 2 luvun 27 §:n 2 momentissa säädettyssä ajassa lupapäätöksen lainvoiman estämättä aluehallintoviraston käsiteltäväksi siinä järjestyksessä kuin hakemusasioista on vesilaisissa säädetty.

LAINKOHDAT

Vesilain 2 luvun 3 §, 6 §:n 2 momentti, 8 §, 11a §, 22 §, 8 luvun 23 § ja 7 luvun 14 §

LUPARATKAISUN PERUSTELUT

Hakijayhtiön kannalta tarpeetonta säännöstelyä ei ole millään perusteilla syytä jatkaa. Säännöstelyn lopettamisen vuoksi vedenkorkeuden ja virtaaman vaihtelut vesistöissä pienenevät ja muuttuvat samalla luonnonmukaisemmiksi. Pohjapadoilla varmistetaan järvien riittävät vedenpinnan korkeudet. Alimmat vedenkorkeudet nousevat selvästi. Se tarkoittaa kuivien kausien haittojen vähenemistä, kun vesisyvyys ja

-tilavuus ovat tuolloin entistä suuremmat. Tällä on merkittävä positiivinen vaikutus järvien virkistyskäytölle, maisemalle ja kalataloudelle.

Kalataloutta hyödyttää varsinkin se, että nykyiset tulva-aikaa lukuun ottamatta kalannousuesteenä toimineet padot korvataan luonnonmukaisilla kalankulun mahdollistavilla pohjapadoilla. Hanke toteuttaa näin osaltaan valtioneuvoston 10.12.2009 hyväksymää Kymijoen–Suomenlahden vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaa. Lisäksi vähäisenkin kevätalennuksen poistuminen parantaa hauen kudun ja kevätkalastuksen onnistumista.

Kevätalennuksen poisjäämisellä saattaa olla myönteinen vaikutus joillekin järvien matalille ranta-alueille, kun jäät eivät kevättalvella enää painu pohjaan.

Hanke on yleisen tarpeen vaatima.

Hankkeen rahassa mitattavana hyötynä luvan saaja vapautuu säännöstelypadon hoitokustannuksista (suuruusluokkaa 5 000–10 000 euroa vuodessa).

Luvan saaja on tarvittavilta osin sopinut muiden omistamien alueiden pysyvästä käyttöoikeudesta hanketta varten välttämättömiin maa- ja vesialueisiin. Sopimusten mukaan korvauksia käyttöoikeudesta ei tule maksettavaksi. Työnaikaiset ennalta arvaamattomat vahingot hakija on velvollinen korvaamaan.

Hankkeen laskennalliset haitat ja vahingot pysyvästi veden tai rakenteiden alle jäävistä alueista ovat yhteensä 150,77 euroa. Vaikeasti rahassa mittavaa haittaa tulee patojen rakentamisaikaisesta tilapäisestä sameutumisesta vesialueella. Siitä ja muutosvaiheesta ennen luonnonmukaisen tapaisen kalannousun alkamista ilmeisesti aiheutuva kalataloudellinen vahinko on määrätty hyvitetäväksi kalanistutuksin.

Hankkeesta saatava hyöty on hankkeesta johtuvaan vahinkoon, haittaan ja muuhun edunmenetykseen verrattuna huomattava.

LAUSUNTO MUISTUTUKSISTA JA VAATIMUKSISTA

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kahden vastuualueen vaatimukset on otettu huomioon lupamääräyksistä ilmenevällä tavalla. Vaatimus patojen harjalle tehtävän alivirtaama-aukon osittaisesta korvaamisesta patorakenteen läpi menevällä virtausputkella hylätään, koska virtauksen tyrehdyttävä vedenpinnan lasku aukon kynnyksen alapuolelle on erittäin epätodennäköistä ja toisaalta virtausputkella on tukkeutumisvaara ilman jatkuvaa huoltoa.

Vaatimus Enäjärven ja Saaramaanjärven vedenkorkeuksien seuraamisesta vähintään kymmenen vuoden ajan hylätään. Riittäväksi on katsottu seuranta niin kauan, kunnes on saatu varmuus hakemussuunnitelman mukaisista järvien vedenkorkeuksista ja rakenteiden toimivuudesta. Seurannan on kuitenkin edellytetty kestävän vähintään viisi vuotta, eikä sitä saa lopettaa ennen kuin Kaakkois-Suomen ELY-keskus on antanut siihen luvan saatujen tulosten perusteella.

Enäjärven–Kaipiaisten yhteisen kalaveden osakaskunnan vaatimus kymmenen vuotta kestävästä vedenpinnan vaihtelujen seurannasta hylätään edellä ELY-keskuksen kohdalla mainituin perustein. Vaatimukset korjaustoimenpiteistä, jos suunnitellut vedenkorkeudet eivät toteudu, samoin kuin vaatimus työnaikaisesta alivedenkorkeudesta Enä- ja Sanijärvellä on otettu huomioon lupamääräyksissä.

Vaatimukset pohjapatorakenteiden tarkastuksista vähintään kahdesti vuodessa sekä ainakin kymmenen vuotta kestävästä kalanistutuksista hylätään. Kunnossapidosta on annettu määräys, kuten myös kalanistutuksista. Kalataloudellinen vahinko on arvioitu niin vähäiseksi, että istutusajaksi riittää kaksi vuotta. Annettu määräys tekee mahdolliseksi istutettavan kalalajin valinnan.

AA:n omistama tila sijaitsee noin 17 km:n päässä Turpaankosken padosta Summanjoen alajuoksun varrella Ruotilan kylässä tulvaherkällä alueella. Muistuttajien toivomaa ihannetilannetta, jossa Summanjoen vedenpinta olisi mahdollisimman vakaa, ei synny jatkossakaan, koska myös luonnontilaiset virtaamat vaihtelevat. Jatkuvia vaihteluja vähentää se, että pohjapadon toiminta ei ole riippuvainen inhimillisistä tekijöistä, kun taas säännöstelypadon toiminta on.

Tuleva Turpaankosken pohjapato toimii äkillisen rankkasadetulvan alussa ensimmäisen vuorokauden aikana paremmin alapuolen virtaamaa rajoittavasti kuin nykyinen säännöstelykäytäntö. Äkillisen tulvan toisena vuorokautena pohjapato purkaa enemmän kuin nykyinen säännöstelylupa määrää, mutta viimeistään kolmantena vuorokautena nykyiset ja tulevat menovirtaamat ovat suunnilleen samat. Suurimpien tulvien isojen menovirtaamien aikana nykytilanteella ja tulevalla tilanteella ei ole eroa.

BB:n vaatimuksen mahdollisten työnaikaisten Enä- ja Sanijärven vedenkorkeuteen liittyvien vahinkojen korvaamisesta hakija on hyväksynyt. Lupamääräyksiin sisältyy työstä aiheutuvien vahinkojen korvaamista koskeva kohta.

CC:n vaatimus, jonka mukaan Suomen valtio on velvoitettava korvaamaan Itä-Suomen vesioikeuden aikanaan antaman säännöstelypäätöksen seurauksena tulleet tulvavahingot Summanjoen alajuoksulla Metsäkylässä, jätetään tutkimatta käsiteltävään asiaan ja aluehallintoviraston toimivaltaan kuulumattomana.

KÄSITTELYMAKSU

Päätöksestä peritään käsittelymaksu 3070 euroa (alle 10 km²:n suuruista vesialuetta koskeva säännöstely).

Vesilain 21 luvun 9 §

Ympäristöministeriön asetus ympäristölupaviraston maksullisista suoritteista (1388/2006)

Valtioneuvoston asetus aluehallintoviraston maksuista (1145/2009)

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen haetaan muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Asian käsittelystä perittävästä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

Valitusosoitus liitteenä.

Ilpo Hiltunen

Erkki Kaijalainen

Päätöksen tekemiseen ovat osallistuneet ympäristöneuvokset Ilpo Hiltunen ja Erkki Kaijalainen (asian esittelijä).

EK/LN

Tiedustelu: Erkki Kaijalainen, puh. 040 774 8071
Ilpo Hiltunen, puh. 040 774 8070

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Itä-Suomen aluehallintoviraston ympäristölupavastuualueen päätökseen saa hakea valittamalla muutosta **Vaasan hallinto-oikeudelta**. Asian käsittelystä perittävistä maksusta valitaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

Valitusaika Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitusaika päättyy **30.7.2010**.

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskukset, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- valittajan nimi, kotikunta ja yrityksen tai yhteisön Y-tunnus
- postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti vaasa.hao@oikeus.fi)
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta
- mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiolla tai sähköpostilla)

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta

Valituksen toimittaminen Itä-Suomen aluehallintovirastolle

Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava kaksin kappalein Itä-Suomen aluehallintoviraston Kuopion toimipaikan kirjaamoon. **Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä** ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Itä-Suomen aluehallintoviraston Kuopion toimipaikan kirjaamon yhteystiedot

Käyntiosoite:	Hallituskatu 12–14, 70100 KUOPIO
Postiosoite:	PL 1741, 70101 KUOPIO
Puhelin:	(vaihte) 020 636 1030
Telekopio:	(017) 580 8690
Sähköposti:	kirjaamo.ita@avi.fi
Aukioloaika:	klo 8–16.15

Oikeudenkäyntimaksu

Valittajalta peritään asian käsittelystä Vaasan hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 89 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.